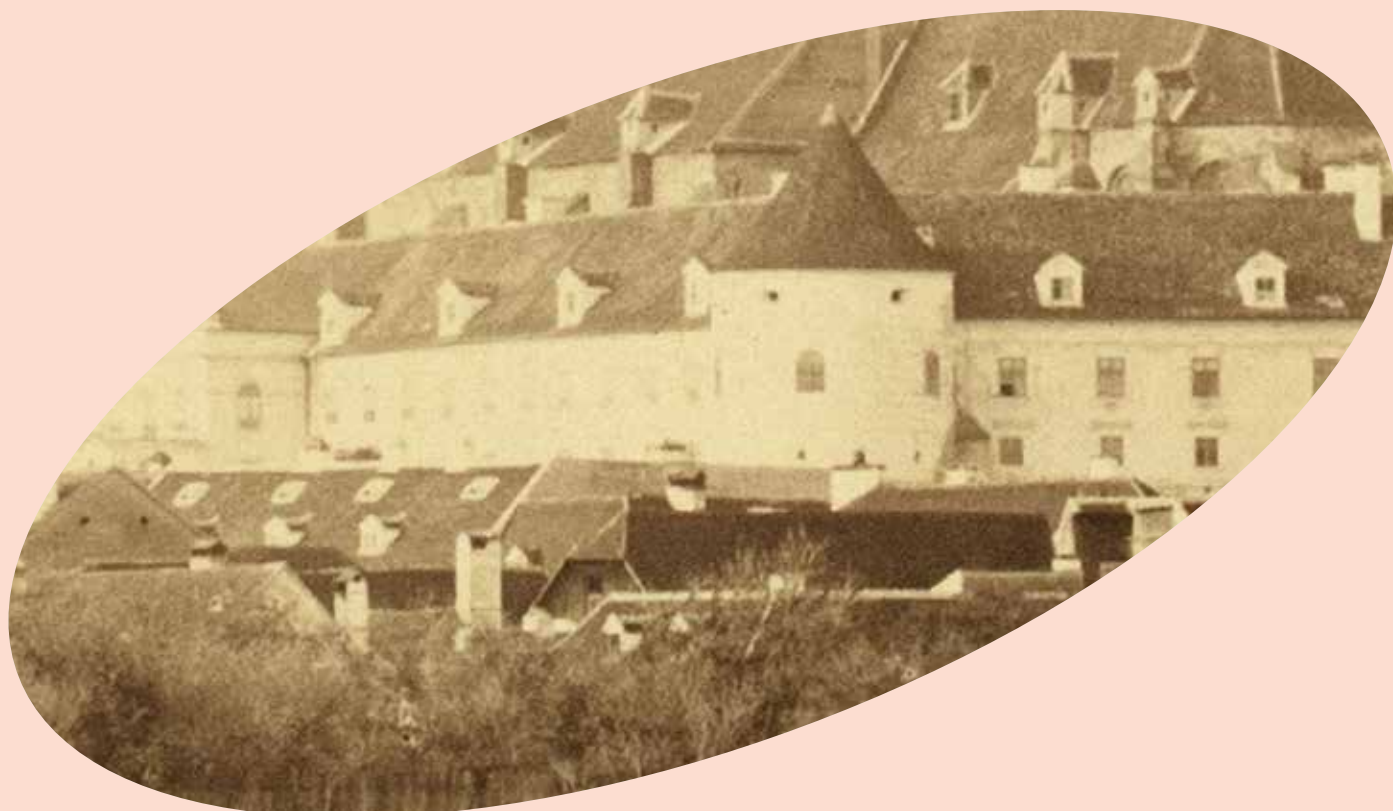
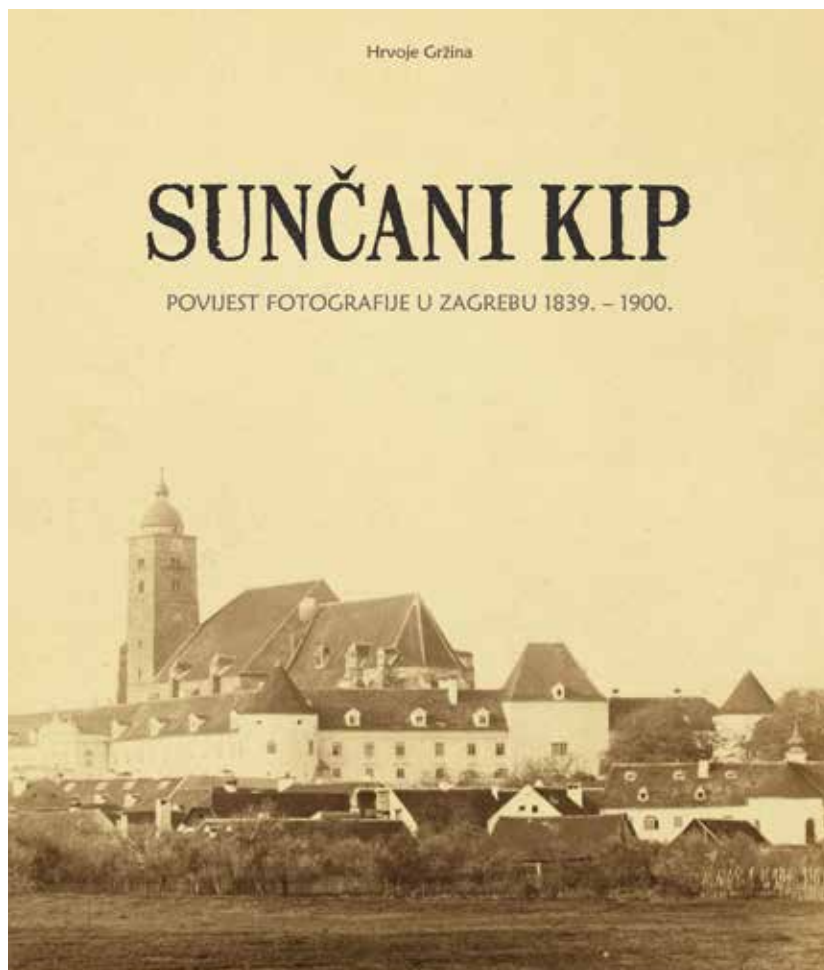

Irena Šimić

Monumentalna knjiga o fotografiji u Zagrebu 19. stoljeća

HRVOJE GRŽINA, *Sunčani kip: povijest fotografije u Zagrebu 1839. – 1900.*, Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2022., 344 str.

ISBN 978-953-7659-82-0

Kao rezultat iscrpnoga petnaestogodišnjeg istraživačkog rada Hrvoja Gržine, početkom godine u izdanju Hrvatskoga državnog arhiva objavljena je opsežna znanstvena monografija o povijesti fotografije u Zagrebu. Ova monumentalna knjiga, u fizičkom i intelektualnom smislu, predstavlja testament o ključnim osobnostima i društveno-političkim okolnostima koje su pratile razvoj fotografskih tehnika i praksi u Zagrebu od pojave do kraja 19. stoljeća.

Hrvoja Gržinu znanstvena i stručna javnost poznaje kao vrsnog stručnjaka u području identifikacije, zaštite i čuvanja fotografija te iznimno cijeni po dosadašnjim istraživačkim naporima i profesionalnog erudiciji. O tome svjedoče dosad objavljene knjige te radovi o povijesnim fotografskim tehnikama i procesima te pojedinim fotografskim osobnostima upravo iz razdoblja 19. stoljeća.

Knjiga *Sunčani kip*, čiji se naslov referira na povijesni naziv za fotografiju, donosi pozitivna znanja o mediju koji je od izuma do danas utjecao na promjene u svim segmentima ljudske djelatnosti. Tekst je prožet mnogim spoznajama i informacijama o tehničkom razvoju fotografije od njezinih pionirskih početaka. Donosi sinteze o pojedinim povijesnim postupcima i mijenama fotografskih praksi koje su pratile razvoj medija.

Jezgru knjige, čija su poglavlja strukturirana po desetljećima, čine vješto sistematizirane informacije o dosad poznatim fotografima čije je djelovanje bilo moguće povezati s po-

dručjem grada Zagreba. Tekstualne ekspertize potkrijepljene podacima o fotografskoj svakodnevici nastoje rasvijetliti materijalne uvjete, prostore, mjesta, atelijere i ambijente te okolnosti vremena u kojima se fotografska praksa razvijala ovisno o društvenim okolnostima. Stoga sva poglavlja ove kronološki zasnovane pripovijesti o fotografiji 19. stoljeća započinju uvodnim crticama o društveno-političkim prilikama u Hrvatskoj i Zagrebu, stvarajući kontekst za daljnje elaboracije fotografskih praksi i osobnosti čija je djelatnost obilježila pojedino desetljeće.

U fokusu su autorova proučavanja, naravno, fotografski izvornici sačuvani u muzejskim, arhivskim, knjižničnim i privatnim zbirkama u Hrvatskoj (Muzej za umjetnost i obrt, Muzej grada Zagreba, Državni arhiv u Zagrebu, Hrvatski državni arhiv, Fototeka Ministarstva kulture i medija RH i dr.). Iznimno pažljiv i odmjeran urednički pristup potkrijepljen je i visokom razinom grafičke pripreme i likovne interpretacije digitaliziranih izvornika. Popis 271 slikovnog priloga opremljen je opisnim ili stvarnim naslovom, datacijom, fotografskom tehnikom, izvorom i referentnom signaturom.

Znanstveni aparat predstavlja nekoliko ključnih pomagala kojima je knjiga opremljena. Posebno su važan segment 1374 bilješke koje prate autorove analitičke tekstove objedinjene kroz 343 stranice teksta. Ekstenzivan popis muzejskih, arhivskih i knjižničnih izvora prati pročišćeni popis literature sa šezdesetak naslova tiskovina i novina (od *Agramer Zeitung*a do *Vienca*). Knjiga je opremljena i kronologijom

najvažnijih događaja u povijesti zagrebačke fotografije te imenskim kazalom koje nam donosi više od pet stotina osoba, ključnih za razumijevanje epohe i intertekstualnih tema zastupljenih u knjizi.

Poštujući, dakako, sve dosadašnje znatne autorske doprinose, poput temeljnih istraživanja i izložbenih projekata Nade Grčević o povijesti fotografije 19. stoljeća u Hrvatskoj, knjiga Hrvoja Gržine nadaje se kao ključni referentni naslov o povijesti medija te razvoju kulture fotografije. Sam autor naglašava kako je njegovo istraživanje rezultat višegodišnje suradnje iznimne mreže ljudi – istraživača, kustosa, arhivista, muzealaca i privatnih kolekcionara.

Knjiga je pisana kroz više pripovjednih linija, kojima je istodobno ispisana gospodarska te kulturna povijest grada. Donosi tumačenja o modernizaciji i urbanizaciji grada te fragmentima socijalne povijesti s fokusom na razvoj građanskog sloja, koji u referentnom periodu preuzima ključnu ulogu u promjenama društvenih odnosa i svakodnevice. Afirmirajući temu grada kao živog organizma, Hrvoje Gržina ovom je knjigom odao priznanje gradskim kroničarima i gradu samom, odnosno njegovoj reprezentativnoj slici koja je iščeznula protokom vremena. Donose se i novi doprinosi o dosad neistraženim vezama pojedinih zagrebačkih fotografa sa strukovnim udruženjima u susjednim zemljama, čijim se posredstvom na zagrebačkoj sceni pojavljuju i usvajaju nove fotografske prakse. Važan su segment i saznanja o fotografkinjama, čija prisutnost na sceni ujedno uka-

zuje na promjenu položaja žene u društvenom kontekstu toga vremena.

Pri predstavljanju knjige koje je održano u velikoj čitaonici Hrvatskog državnog arhiva u travnju 2022. svoje rakurse čitanja i interpretacije iznijeli su recenzenti Ivana Mance Cipek i Stjepan Matković te Ivica Šute i Mario Stipančević, urednik knjige. Tom je prigodom istaknuto kako je riječ o knjizi leksikografskog karaktera i priručniku za mnoge discipline, koju je istodobno moguće čitati kao literarno štivo. Svakako, knjiga je primjer izvanredne kvalitete znanstvenog publiciranja, a potvrđuje autorove zavidne istraživačke, analitičke i interpretativne kvalitete.

Nizom novih podataka o epohi i mediju Hrvoje Gržina ispisao je nezamjenjivu i po mnogočemu temeljnu studiju povijesti fotografije, koja nadilazi naznačene geografske margine, što potvrđuje i zarana stečeni status općeg mjesta u stručnim i privatnim bibliotekama. ✕